

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NE BAŞVURU KRİTERLERİ

Avrupa Konseyi'nin 47 Üye Devleti tarafından kabul edilen ve 01.08.2021 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 15 No'lu Protokol kapsamında güncellenmiştir.

ŞUBAT, 2022

İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi

Yayına Hazırlayan

Av. Elif BABAN

**İSTANBUL BAROSU
İNSAN HAKLARI MERKEZİ**

İstiklal Cd. Orhan Adli Apaydın Sk.

Baro Han No:2 Beyoğlu / İstanbul

Tel: 0212 393 07 00

baro@istanbulbarosu.org.tr

Şubat, 2022

Tasarım / Uygulama / Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.

Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1

347047 Ataşehir-İstanbul

Tel: (0216) 470 44 70 www.egebasim.com.tr

Bu broşür İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile
üç bin adet basılmıştır.

Bu broşür, İstanbul Barosu'na üye Av. Elif Baban tarafından hazırlanmış olup Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin [Mahkeme] onayı alınmış resmi bir belge değildir ve Mahkeme'yi bağlayıcı bir belge değildir. Belgenin amacı, Mahkeme'nin çalışma şekli hakkında başvuruculara ve uygulamacılara yönelik genel nitelikte temel bilgiler sağlamak ve güncel gelişmeler konusunda bilgi vermektir.

Daha ayrıntılı bilgi için, Mahkeme tarafından yayımlanmış olan Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi'ne (https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_TUR.pdf) ve Türkçe dilinde hazırlanmış olan Mahkeme'ye başvuru sitesinde (<https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/tur&c=>) bulunan belgeleri inceleyebilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 15 No'lu Protokol İle Getirilen Yenilikler	9
2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Başvuru	11
2. A. Mevzuat	11
2. B. Kabul Edilebilirlik Kriterleri	13
2. C. Başvuru Formu:.....	15
2. D. Başvuru Süresi:	23
2. E. Başvuru Şekli:.....	23
3. Geçici Tedbir İçin Başvuru	24
4. Başvuru Formunda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Ve Sık Karşılaşılan Hatalar	26
Kapanış	35

ÖNSÖZ

Bu kitapçık, İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi'nin başvuruculara, insan hakları alanında çalışmalar yapan avukatlara, akademisyenlere ve öğrencilere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvurularda yardımcı olmak amacıyla hazırladığı ikincil bir kaynaktır.

Bu çalışmayı hazırlayan İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi'nin değerli üyesi Av. Elif Baban, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki görevlendirmesi süresince edindiği tecrübeyi ve uygulamaya yönelik bilgiyi samimiyetiyle ve şeffaflıkla paylaşmış ve ortaya gerçek anlamda kaliteli, bilgilendirici, özenli ve pratik fayda sağlayacak bir el kitapçığı çıkmıştır.

Bu çalışmayı bütünüyle yayına hazırlayan ve her cümlesini itina ederek işleyen, araştıran ve emek veren Av. Elif Baban'a bilgi ve tecrübesini şeffaflıkla bizlerle paylaştığı ve bu kaliteli çalışmayı hukuk camiasına kazandırdığı için İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi adına içten teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın içeriğindeki kontrolleriyle destek olan İstanbul Barosu üyesi Av. Benan Molu ile Uğur Tabak'a ve ayrıca geçici görevlendirme süresince destekleri ve aydınlatıcı paylaşımları için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kıdemli Hukukçuları Zeynep Yıldız Aykol'a ve Sönmez Öztürk'e şükranlarımızı sunarız.

Tüm uygulamacılara yol gösterici ve faydalı olması dileğiyle...

Av. Tuğçe Duygu Köksal

*İstanbul Barosu İnsan
Hakları Merkezi Başkanı*

1. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NE EK 15 NO'LU PROTOKOL İLE GETİRİLEN YENİLİKLER

Başvuru Süresi Kuralı:

24 Haziran 2013 tarihinde Strazburg'ta düzenlenen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin [Sözleşme] 15 No'lu Ek Protokolü, Taraf Devletler tarafından imzalanması ve onaylanması ile birlikte 1 Ağustos 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹.

15 No'lu Ek Protokol ile getirilen ve aşağıda bahsedilecek değişikliklerden en önemlisi, Mahkeme'ye yapılan başvurulardaki süre kuralına ilişkindir. Protokol ile değiştirilen Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. paragrafı şu şekildedir:

“Mahkeme'ye ancak, uluslararası hukukun genel olarak kabul edilen ilkeleri uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra ve iç hukuktaki kesin karar tarihinden itibaren **dört aylık bir süre içinde** başvurulabilir.”

Bireysel başvuruya ilişkin olan bu dört (4) aylık süre kuralı, 1 Şubat 2022'de yürürlüğe girmiştir ve bu hüküm yürürlüğe girdiği 1 Şubat 2022'den itibaren verilen nihai kararlar için geçerli olacaktır. Bu hüküm, geriye etkili olarak uygulanmayacaktır.

15 No'lu Ek Protokol ile yapılan diğer değişiklikler şu şekildedir:

a) Sözleşme'nin önsözüne “ikincillik” ve “takdir marjı” eklenmiştir.

Mahkeme, bu değişiklik ile ikincillik prensibini ve takdir marjı doktrinini vurgulayarak Sözleşme sisteminin şeffaflığını ve erişilebilirliğini artırmayı ve Mahkeme tarafından içtihatlarında geliştirilen takdir marjı doktrini ile tutarlı olmayı amaçlamaktadır.

¹ https://www.echr.coe.int/Documents/Protocol_15_ENG.pdf [Türkçe çevirisi için bkz: <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0911.pdf>]

Mahkeme içtihatları, Taraf Devletlerin, davanın koşullarına ve ilgili hak ve özgürlüklere bağlı olarak, Sözleşme’yi nasıl uygulayacakları konusunda bir takdir marjına sahip olduklarını açıkça ortaya koymaktadır. Bu, Sözleşme sisteminin ulusal düzeyde insan haklarının korunmasına yardımcı olduğunu ve ulusal makamların yerel ihtiyaç ve koşulları değerlendirmek için ilke olarak uluslararası bir mahkemeden daha iyi bir konumda olduğunu yansıtmaktadır. Bu bağlamda, Mahkeme’nin rolü, devletin takdir yetkisini göz önünde bulundurarak ulusal makamlar tarafından alınan kararların Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını gözden geçirmektir².

b) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne yargıç olarak seçilmek için 65 yaşından gün almamış olma şartı getirilmiştir.

c) Daire, her iki tarafın iradesine bakmaksızın yargılama yetkisini Büyük Daire’ye bırakabilecektir. 15 No’lu Ek Protokol’den önce, Daire’nin yargılama yetkisini Büyük Daire’ye bıraktığı durumlarda tarafların itiraz hakkı bulunmaktaydı.

d) Sözleşme’nin “ciddi zarar” ile ilgili kabul edilebilirlik kriterini içeren 35. maddesinin 3 (b) paragrafında, “davanın yerel bir mahkeme tarafından usulüne uygun olarak incelenmiş olması” şartı kaldırılarak, madde şu şekilde değiştirilmiştir:

“Başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması; meğerki Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi başvurunun esastan incelenmesini gerektirsin”.

2 İkincillik yetkisi üzerine daha detaylı bilgi için, Mahkeme Başkanı Robert Spano’nun makalesine bakabilirsiniz. <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/202005AIHM-RobertSpano.pdf>

2. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NE BAŞVURU

2. A. Mevzuat

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde Türkiye'ye karşı bireysel başvuru yapabilmek için şikâyete konu olan ve ihlali iddia edilen hakların Sözleşme³ ve Ek Protokolleri⁴ kapsamında teminat altına alınmış ve Türkiye tarafından usulüne uygun olarak onaylanmış olması gerekmektedir.

Ek Protokol/ Protokol No. 1: 18 Mayıs 1954'te yürürlüğe girmiştir. Bu Protokol, Sözleşme'nin birinci bölümünde belirtilen haklara ek olarak, mülkiyet hakkı (Madde 1), eğitim hakkı (Madde 2) ve serbest seçim hakkı (Madde 3) gibi diğer bazı hak ve özgürlükleri güvence altına almaktadır.

Protokol No. 4: 2 Mayıs 1968'de yürürlüğe giren bu Ek Protokol'le birlikte, artık seyahat özgürlüğü ve toplu sınır dışı yasağı gibi hak ve özgürlükler de Sözleşme kapsamında teminat altına alınmaktadır. Türkiye bu protokolü imzalamış ve onaylamış olsa da onay belgesi Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne henüz tebliğ edilmediği için usulüne uygun olarak onaylamış sayılmamaktadır. Dolayısıyla, Ek Protokol No. 4 kapsamında teminat altına alınan hakların Türkiye'ye karşı yapılan bir bireysel başvuruda şikâyete konu edilmesi halinde, bu şikâyetler bakımından konu bakımından yetkisizlik kararı verilecektir⁵.

Protokol No. 6: 1 Mart 1985'te yürürlüğe girmiş olup ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkindir.

3 https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf

4 Sözleşme ile protokollerinin imza ve onaylanmalarına ilişkin son durum ile yapılan beyanlar ve konulan çekincelerin tam listesine www.conventions.coe.int adresinden erişilebilir.

5 Bununla birlikte, Mahkeme, bu şikâyetleri Sözleşme'nin 8. maddesi altında incelemektedir. Bkz. İletmiş v. Türkiye, no. 29871/96, 06/12/2005; Paşaoğlu v. Türkiye, no. 8932/03, 08/07/2008; Parmak ve Bakır v. Türkiye, no. 22429/07 25195/07, 03/12/2019 (hudoc.coe.int)

Protokol No. 7: 1 Kasım 1988’de yürürlüğe giren bu Protokol, ceza davalarında temyiz hakkına, haksız mahkûmiyetten ötürü tazminat hakkına, aynı suçtan ötürü ikinci kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkına, eşler arasındaki eşitliğe ve yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin usul güvencelerine yer vermiştir.

Protokol No. 11: 1 Kasım 1998’de yürürlüğe girmesiyle Sözleşme mekanizmasında temel bir değişiklik getirmiştir. Bu protokol ile birlikte Mahkeme bugünkü yapısına ulaşmıştır. Böylece, bireyler doğrudan Mahkeme’ye bireysel başvuru yapabilmektedir. 11 No’lu Protokol’ün yürürlüğe girmesiyle 9 No’lu Protokol yürürlükten kalkmış, 10 No’lu Protokol ise konusuz kalmıştır.

Protokol No. 12: 1 Nisan 2005’te yürürlüğe girmiştir. Ayrımcılığın genel olarak yasaklanmasına ilişkindir. Türkiye bu protokole henüz taraf değildir. Dolayısıyla, Ek Protokol No. 12 kapsamında teminat altına alınan hakların Türkiye’ye karşı yapılan bir bireysel başvuruda şikâyete konu edilmesi halinde, bu şikâyetler bakımından konu bakımından yetkisizlik kararı verilecektir. Bununla birlikte, ayrımcılık yasağı ile ilgili şikâyetler, Sözleşme’de ve/veya Türkiye’nin taraf olduğu bir Ek Protokol’de teminat altına alınmış bir hak ile birlikte olmak koşuluyla, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 14. maddesi kapsamında ileri sürülebilir.

Protokol No. 13: 1 Temmuz 2003’te yürürlüğe girmiştir. Ölüm cezasının her türlü durumda kaldırılmasına ilişkin olup yaşam hakkını daha katı bir şekilde güvence kapsamına almıştır.

Protokol No. 14: 1 Haziran 2010’da yürürlüğe giren Protokol özellikle, en basit davalar için yeni yargı oluşumlarının oluşturulmasını ve yeni bir kabul edilebilirlik kriterini sağlamıştır. Bu Protokol aynı zamanda yargıçların görev

süresini, yenilenemeyecek şekilde, altı yıldan dokuz yıla çıkartmıştır. Ayrıca, önemli bir değişiklik olarak; bu Protokol ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 35. maddesindeki kabul edilebilirlik kriterlerine, başvurucaunun “önemli bir zarara uğramış olması” kriteri eklenmiştir.

Protokol No. 15: 1 Ağustos 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kitapçığın birinci bölümünde de anlatıldığı üzere, başvuru kriterlerinde dikkat edilmesi gereken en önemli hususlardan biri olan 6 aylık başvuru süresinin 4 aya indirilmesine ilişkindir.

Protokol No. 16: 1 Ağustos 2018'de yürürlüğe girmiştir. Taraf Devletlerin en yüksek dereceli mahkemelerinin ve yargı kurumlarının Sözleşme kapsamındaki hak ve özgürlüklerin yorumlanması ve uygulanması ile ilgili sorunlara ilişkin olarak Mahkeme'den istişari görüş talep etmelerini sağlamaktadır. Böylelikle, Mahkeme'nin ikincillik prensibini güçlendirmesi amaçlanmaktadır. Türkiye henüz bu Protokole taraf değildir.

2. B. Kabul Edilebilirlik Kriterleri

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapabilmek için Sözleşme'nin 32., 34. ve 35. maddelerinde Mahkeme'nin yargı yetkisine, usule ve esasa ilişkin kabul edilebilirlik kriterleri öngörülmüştür. Sözleşme'nin 1. maddesi uyarınca, Taraf Devletlerin yetki alanları içinde bulunan “herkesin” Sözleşme ve Ek Protokolleri kapsamında teminat altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanma hakkı bulunmaktadır. Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca ise, bu hak ve özgürlüklerin Taraf Devletlerden biri tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu öne süren her gerçek kişi, hükümet dışı tüzel kişi ve kişi grupları Mahkeme'ye başvurabilir. Kamu tüzel kişilikleri ise bireysel başvuruda bulunamaz. Mahkeme'ye yapılacak bireysel

başvuruya ilişkin Sözleşme'nin 34. ve 35. maddeleri dikkate alınmalıdır. Bir başvurunun kabul edilebilir olması için aşağıda sayılan şartları yerine getirmiş olması gerekmektedir.

Usule ilişkin şartlar:

- a. İç hukuk yolları tüketilmiş olmalı [madde 35 § 1];
- b. 4 ay içerisinde başvurulmuş olmalı⁶ [madde 35 § 1];
- c. Başvuru isimsiz olmamalı [madde 35 § 2 (a)];
- d. Başvuru, Mahkemece daha önce incelenmiş, ya da uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciine daha önceden sunulmuş, bir başka başvuruyla esasen aynı olmamalı ve yeni olgular içermemeli [madde 35 § 2 (b)].

Yargı yetkisine ilişkin şartlar:

- a. İhlalin Sözleşme'ye veya ilgili Protokole taraf bir devletin hakim olduğu bir yerde gerçekleşmiş olması (**ratione loci**)⁷;
- b. Şikâyete konu olan ve ihlal edildiği iddia edilen hak ve özgürlüklerin Sözleşme kapsamında teminat altına alınmış olması (**ratione materiae**);
- c. Başvurucunun (doğrudan, dolaylı ya da potansiyel) mağdur statüsünün bulunması (**ratione personae**)⁸;
- d. İhlalin Sözleşme'nin veya ilgili Ek Protokol'ün ilgili devlet açısından yürürlüğe girdiği tarihten sonra gerçekleşmesi (**ratione temporis**).

6 İç hukukta 31 Ocak2022 ve önceki tarihlerde verilen nihai kararlar için 6 aylık süre kuralı; 1 Şubat 2022 ve sonraki tarihlerde verilen nihai kararlar için 4 aylık süre kuralı uygulanacaktır.

7 Daha detaylı açıklamalar için Mahkeme'nin Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi'ni inceleyebilirsiniz. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_TUR.pdf

8 Daha detaylı açıklamalar için Mahkeme'nin Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi'ni inceleyebilirsiniz. https://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_TUR.pdf

Esasa ilişkin şartlar:

- a. Açıkça dayanaktan yoksun olmaması [madde 35 § 3 (a)];
- b. Başvuru hakkının kötü niyetli kullanılmamış olması [madde 35 § 3 (a)];
- c. Başvurucunun ciddi ve önemli bir zarara uğramış olması [madde 35 § 3 (b)].

2. C. Başvuru Formu:

Başvuru formunu detaylı olarak incelemeye geçmeden önce belirtmek gerekir ki, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılacak başvuru için doldurulacak başvuru formunun mutlaka Mahkeme'nin resmi internet sitesinde bulunan ve Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan versiyonu⁹ olması gerekir. Bu nedenle başvuru formunu yalnızca Mahkeme'nin resmî sitesi üzerinden bilgisayarınıza indirerek doldurunuz¹⁰.

Başvuru formuna ilişkin talimatlar, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 47. maddesinde öngörülmüştür¹¹. Başvuru formunun bu madde uyarınca usulüne uygun bir şekilde sunulmadığı hallerde Mahkeme tarafından “İdari Ret” kararı verilmektedir.

(Daha anlaşılır olabilmesi için başvuru formunun sayfa sırasına göre bir anlatım tercih edilmiştir.)

9 Daha detaylı açıklamalar için <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/tur&c> linkine tıklayarak “Usulüne uygun bir başvuru nasıl yapılmalıdır?” bölümünü inceleyebilirsiniz.

10 Başvuru formunu bu linkten https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Form_TUR.pdf indirebilirsiniz.

11 İçtüzüğün 47. maddesine ilişkin daha detaylı açıklamaları https://www.echr.coe.int/Documents/Rule_47_TUR.pdf linkinden okuyabilirsiniz.

1. Sayfa

Başvuru formunun *birinci* sayfasında, başvurucuya ilişkin bilgilerin yazılması gerekmektedir. Bunlar formda görüleceği üzere ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 47. maddesinde belirtildiği gibi yazılmalıdır:

a. Başvuru formu – A.1.: Başvurucunun adı, doğum tarihi, doğum yeri, uyruğu, adresi, telefon numarası, eğer varsa e-posta adresi;

b. Başvuru formu – A.2.: Başvurucunun tüzel kişilik olması halinde ise kuruluş adı, sicil numarası, kurulma veya tescil tarihi, faaliyet alanı ve resmi adresi;

Başvurucunun temsilcisi varsa, temsilcisinin adı, mesleği, adresi, telefon ve faks numaraları ve e-posta adresi; (Başvuru formu- bölüm C. veya D.)

-2. Sayfa-

Başvuru formunun *ikinci* sayfasında,

Başvuru formu – B.: Aleyhine başvuru yapılan devlet veya devletleri belirten kutucuk veya kutucuklar işaretlenmelidir. Eğer Türkiye aleyhine bir başvuru yapılıyorsa mutlaka Türkiye kutucuğu işaretlenmelidir.

-3. Sayfa-

Başvuru formunun *üçüncü* sayfasında, başvurucunun gerçek kişi ve temsilcisi olduğu durumlarda avukat olmayan temsilcinin veya avukatının bilgileri yazılacaktır.

a. Başvuru formu – C.1.: Başvurucunun avukat olmayan temsilcisinin yani yakını, arkadaşı veya vasisinin öncelikle başvurucuyla olan ilişkisi, adı, soyadı, uyruğu, adresi, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılacaktır.

b. Başvuru formu – C.2.: Başvurucunun avukatının adı, soyadı, uyuğu, adresi, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılacaktır.

c. Başvuru formu – C.3.: Başvurucunun yukarıda yazılı olduğu gibi temsil edildiği durumlarda, başvuru formunun bu bölümündeki ilgili kutucuklarında; imzanın atıldığı tarih ile birlikte “Başvurucunun” ve “Temsilcinin” her ikisinin de ıslak imzası olmalıdır. **Bu bölümdeki yetki belgesi, vekaletname yerine geçmektedir.** Ayrıca belirtmek gerekir ki, Mahkeme, noterlerde düzenlenen vekaletnameyi tek başına yetki belgesi olarak kabul etmemektedir. Dolayısıyla, bu bölümdeki imza kutucuklarının ıslak imza ile imzalanması zorunludur. Aksi takdirde başvuru “idari ret” kararı ile sonuçlanacaktır.

-4. Sayfa-

Başvuru formunun *dördüncü* sayfasında, başvurucunun tüzel kişi ve temsilcisi olduğu durumlarda tüzel kişi yetkilisi veya avukatının bilgileri yazılacaktır.

a. Başvuru formu – D.1.: Tüzel kişi başvurucunun yani tüzel kişinin yetkilisinin öncelikle başvuruyla olan kuruluş ile ilişkisi, adı, soyadı, uyuğu, adresi, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılacaktır.

b. Başvuru formu – D.2.: Tüzel kişi başvurucunun avukatının adı, soyadı, uyuğu, adresi, telefon numarası, faks numarası ve e-posta adresi yazılacaktır.

c. Başvuru formu – D.3.: Tüzel kişi başvurucunun yukarıda yazılı olduğu gibi temsil edildiği durumlarda, başvuru formunun bu bölümünde; imzanın atıldığı tarih ile birlikte “Tüzel kişi başvurunun yetkilisi” ve “Temsilcinin” her ikisinin de ıslak imzası olmalıdır. Bu bölümdeki yetki belgesi, vekaletname yerine geçmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Mahkeme,

noterlerde düzenlenen vekaletnameyi tek başına yetki belgesi olarak kabul etmemektedir. Bu bölümde unutulmaması gereken bir diğer husus ise tüzel kişi başvurusunun yetkilisi olarak belirtilen kişinin yetkili olduğuna dair destekleyici resmi bir temsil belgesinin (*sınırlı sayıda olmamakla birlikte*, imza sirküleri, yönetim kurulu kararı gibi) aslı ya da onaylı sureti ile sunulması gerekmektedir.

-5, 6, 7. Sayfalar-

Başvuru formunun *beşinci, altıncı ve yedinci* sayfasında,

Başvuru formu – E.: Başvuruya konu olan olaylara dair özlü ve okunaklı bir açıklama yapılmalıdır. Bu bölümde kronolojik olarak tarih sıralamasına ve yalnızca başvuruyu ilgilendiren önemli bilgilerin (olayların, açılmış, derdest ve/veya sonuçlanmış davaların, mahkeme kararlarının, idari mercilerce verilmiş kararların ve/veya ihlale dayanak yapılan her bir olgunun) özet halinde, açık ve anlaşılabilir şekilde ele alınmasına özen gösterilmelidir. Başvuruyu destekleyecek belgeler ve ilgili kararlar ekte sunulabileceği için, bu belge ve kararlardan doğrudan alıntı yapmak yerine o belgeye atıf yapılabilir ve “EK” olarak başvuruya eklenebilir. Ancak, sadece belgelere atıfta bulunmakla yetinilerek bu bölüm boş bırakılamaz. Ayrıca belirtmek gerekir ki, olayların anlatımı, 58. ve 60. kutucuklarının arasında olmak üzere toplam üç sayfayı aşmamalıdır. Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru formunun aksine, elektronik form üzerinde açıklama sayfası eklemek mümkün değildir. Olaylar bölümünde değinilmeyen bir konuyla ilgili F bölümünde ihlal iddiasında bulunulamaz.

-8, 9. Sayfalar-

Başvuru formunun *sekizinci ve dokuzuncu* sayfasında,

Başvuru formu – F.: Başvuruya konu olan Sözleşme ve/

veya Ek Protokol ihlallerine ve ihlal gerekçelerine ilişkin, her bir madde için ayrı ayrı belirtilecek şekilde kısa, anlaşılır, özet ve okunaklı bir açıklama yapılmalıdır. Sayfanın sol tarafına ihlal edilen maddeler belirtilerek, sağ tarafına ve karşısına gelecek şekilde söz konusu maddenin ihlaline ilişkin açıklamalar yapılacaktır. Sözleşme kapsamındaki şikâyetlerde hangi maddelerin nasıl ve neden ihlal edildiğine değinilmelidir. Bu bölümde de şikâyetlerin anlatımı 61. ve 62. kutucuklarının arasında olmak üzere toplam iki sayfayı aşmamalıdır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru formunun aksine, elektronik form üzerinde açıklama sayfası eklemek mümkün değildir. Böyle bir ihtimalde, başvuru hakkında idari ret kararı verilecektir.

-10, 11. Sayfalar-

Başvuru formunun *onuncu ve on birinci* sayfasında,

Başvuru formu – G.: Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. paragrafı ile belirlenmiş kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğun ispat edileceği bölümdür.

63. kutucukta; Başvurucu, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. paragrafı gereğince, başvuruya konu olan ihlal iddialarını iç hukuk yollarında tüketildiğine ilişkin **kısa ve okunaklı bir açıklama yapmalıdır. Bu bölümde, iç hukukta başvuru tüm başvuru yollarının** -ilk dereceden en yüksek mahkemeye kadar- başvuruya konu olan talep, dilekçe ve kararların tarih sıralamasıyla gösterilmesi önem arz etmektedir. Başvurunun, iç hukuktaki başvurulması gereken tüm yolların tüketilmesinden sonra, iç hukuktaki kesin **kararın verilmesinden itibaren 15 No'lu Protokol değişikliği** de göz önüne alınarak 6 aylık veya 4 aylık süre içerisinde yapıldığının gösterilmesi ve buna ilişkin kesin karar tarihinin ve başvurucuya bu kararın tebliğ edildiği/ öğrenildiği tarihin belirtilmesi ve tevsik belgesinin de eklenmesi gerekmektedir.

64.ve65.kutucukta;iç hukukyollarıaçışındanulusal mevzuatta mevcut olan ancak başvuru tarafından kullanılmayan bir yol varsa “evet” kutucuğu işaretlenerek devamında neden bu yolun kullanılmadığının gerekçelerinin açıklanması gerekmektedir. Bu bölümde, Sözleşme’nin 35. maddesi kapsamında, kanunda öngörülmüş olan bir iç hukuk yolunun başvuru tarafından kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bilgi almak amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, Sözleşme’nin 13. maddesinde “Etkili Başvuru Hakkı” düzenlenmektedir. Ulusal mevzuatta öngörülmüş bir yolun etkili olup olmadığına ilişkin şikâyet ise ancak savunulabilir başka bir hak iddiası ile bağlantılı olarak ileri sürülmesi halinde, Sözleşme’nin 13. maddesi kapsamında ayrı bir şikâyet olarak ele alınması mümkündür.

Önemli Not:

Başvuru formunun *on üçüncü sayfasında* belirtilen “Ek bilgi ve açıklamalar” bölümünde başvurucuya başvuru konusu ile ilgili şikâyetlerini geliştirebileceği ek bir 20 sayfa hakkı tanınmıştır. Ancak bu ek belge, olayların devamı kısmına (E) veya (F) kısmındaki hak ihlalleri ile ilgili açıklamalardan başka olgu ve şikâyetlerin eklenebileceği anlamına gelmemektedir. Ek açıklamalar yalnızca başvuru formunda halihazırda değinilmiş olan olayları, şikâyetleri veya kabul edilebilirlik unsurlarını geliştirecek nitelikte olmalıdır. Eğer, anlatımda F. bölümünden farklı olarak başka bir şikâyetin varlığı tespit edilirse Mahkeme idari ret kararı verebilir.

Başvuru formu – H.: Başvuruya konu olan aynı şikâyetlerin daha önceden uluslararası başka bir soruşturma veya çözüm makamına sunulmuş olduğu durumlarda bu başvuruya ilişkin bilgilerin belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca 68. ve 69. kutucuklarda, Başvurucunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde derdest olan veya sonuçlanmış başvuruları da gösterilmelidir. Bu durum, Sözleşme’nin 35. maddesi kapsamında bir kabul edilemezlik sebebidir.

-12. Sayfa-

Başvuru formunun *on ikinci* sayfasında,

Başvuru formu – I.: Başvuru formunun E., F., G. ve varsa H. kısımlarında atıfta bulunulan tüm dava dilekçeleri ve kararlar ile birlikte dosyaya eklenecek diğer belge ve delillerin tarih ve dava sırasına göre yazılması gerekmektedir. Ayrıca, başvuru formu ile birlikte eklenen her bir belgenin sayfaları numaralandırılarak gösterilir. Önemle belirtmek gerekir ki, başvuru evrakları ve ekleri başvuru formuna iade edilmeyeceği için başvuruya eklenecek belgeler asıllarının bir örneği olmalıdır. Belgeler okunaklı olmalıdır. Sayfa sayısının çok olması halinde ekler CD ya da USB içerisinde gönderilebilir. Belgelerin silik, okunmaz veya eksik olması halinde başvuru hakkında İç Tüzüğün 47. maddesi uyarınca idari ret kararı verilebilir.

-13. Sayfa-

Başvuru formunun *on üçüncü* sayfasında,

“Ek bilgi ve açıklamalar” bölümünde başvurucuya başvuru konusu ile ilgili şikâyetlerini geliştirebileceği ek bir 20 sayfa hakkı tanınmıştır. Bununla birlikte, yeniden hatırlatılmalıdır ki, bu ek açıklamalar, olayların devamı (E) veya (F) kısımdaki açıklamalara başka şikâyetlerin de eklenebileceği anlamına gelmemektedir. Bu bölümde yalnızca (E) ve (F) kısmında zaten değinilmiş olan olay, şikâyet ve ihlal iddialarını geliştirecek nitelikte olmalıdır.

Bu bölümde başvuru için İç Tüzüğün 41. maddesi kapsamında şartların oluşması halinde öncelik verilmesi talep edilebilir¹². Mahkeme İçtüzüğü'nün 33. ya da 47. maddeleri uyarınca istisnai bir durum bulunmadıkça, Mahkeme önündeki yargılamalara

¹² Mahkemenin öncelik politikası hakkında detaylı bilgi için bkz: https://www.echr.coe.int/documents/priority_policy_eng.pdf

ilişkin belgeler alenidir. Bununla birlikte bir başvuru başvuru formunda gizlilik talebinde bulunabilir. Bu durumda, gizlilik talebinin gerekçelerini belirtmeli ve kimliğinin ifşa edilmesinin kendisi üzerinde doğurabileceği etkileri açıklamalıdır.

Diğer taraftan, maddi ve manevi tazminat talepleri ile yargılama giderleri ve vekalet ücretine ilişkin taleplerin bu bölümde yazılması zorunlu ve gerekli **değildir**. Bu talepler başvurunun **Hükümet'e bildirilmesi halinde**, başvurucuya Mahkeme tarafından gönderilen Hükümet'e bildirim mektubunda ayrıntılı olarak yazdığı biçimde, Hükümet'in görüşlerine karşı verilecek olan cevaplarda, Mahkeme tarafından başvurucuya bu mektupta tanınan süre içerisinde yazılmak zorundadır. Tazminata, yargılama giderlerine ve vekâlet ücretine ilişkin talepler belgelendirilmelidir¹³. Vekalet ücreti talebi açısından, bireysel başvuruda harcanan emek ve mesaiye yönelik bir zaman ve ücret çizelgesi ve/veya ücret sözleşmesi sunulabilir. Bu taleplerin mektupta verilen süre içinde sunulmaması ve belgelendirilmemesi halinde, tazminat, yargılama gideri ve vekalet ücretine hükmedilmez. Vekalet ücreti talebi ile ilgili olarak, Baroların tavsiye edilen avukatlık ücreti tarifesi ve/veya Türkiye Barolar Birliği'nin asgari avukatlık ücreti tarifesinin eklenmesi yeterli değildir.

Beyan ve imza aşaması ile birlikte başvuru formu tamamlanacaktır. Bu bölümdeki 73. kutucukta, başvuru kendisi başvuruyorsa, kendisinin ıslak imzasının; avukatını yetkilendirerek başvuruyorsa, avukatının ıslak imzasının bulunması gerekmektedir. Başvuru formundaki imza kutucukları haricinde hiçbir yere paraf ya da imza atılmamalıdır.

Son bölümdeki 74. kutucukta, birden fazla başvuru veya temsilci bulunması halinde Mahkeme'nin hangi başvuru ve/veya temsilci ile iletişime geçeceği belirtilmelidir. Mahkeme

13 Adli tazmin uygulama talimatı için bkz: https://www.echr.coe.int/Documents/PD_satisfaction_claims_TUR.pdf

yalnızca belirtilen bu isim ile yazılır. Dolayısıyla her türlü iletişim bilgisi güncellemelerinin Mahkeme’ye ivedilikle yazılı şekilde bildirilmesi önem arz etmektedir. Aksi takdirde başvurunun takip edilmemesi nedeniyle kayıttan düşürülebilmesi söz konusu olabilir.

2. D. Başvuru Süresi:

1 Şubat 2022’den önce verilen nihai kararın başvurucuya tebliğ edilmesinden itibaren 6 aylık süre içerisinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne [“Mahkeme”] bireysel başvuru yapılabilir.

1 Şubat 2022’den itibaren verilen nihai kararlar için başvuru süresi **4 aya indirilmiştir**.

2. E. Başvuru Şekli:

Mahkeme’ye yapılacak başvurular yalnızca posta yoluyla yapılmaktadır. Bu nedenle, ıslak imzalı olan başvuru formunun ve ek belgelerin Mahkeme’nin adresine¹⁴ gönderilmesi gerekmektedir. Başvuru Türkçe yapılabilir. Bununla birlikte, başvurunun Hükümet’e bildirilmesi aşamasından itibaren başvurucularla Mahkeme’nin resmi dilleri olan İngilizce veya Fransızca ile iletişime geçilmektedir. Başvurucunun Mahkeme’den yazılı olarak Türkçe yazışma dilini kullanma talebinde bulunabilmesi mümkündür¹⁵. Ancak bu konuda karar mercii Mahkeme’dir. Mahkeme’nin Türkçe yazışma konusunda yazılı olarak izin vermediği durumda, bu aşamadan itibaren tüm yazışmaların İngilizce ya da Fransızca yapılması gerekmektedir. Başvuru Hükümet’e bildirilirse, e-CoMMs hesabı açması için

14 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin adresine <https://www.echr.coe.int> internet sitesinden ulaşılabilir.

15 Başvurunun Hükümete bildirilmesinden sonraki sürecin işleyişi için bkz: https://www.echr.coe.int/Documents/Applicants_communication_contentious_TUR.pdf ve ayrıca https://www.echr.coe.int/Documents/Applicants_communication_TUR.pdf;

başvurucuya ya da temsilcisine bireysel başvuru formunda belirttikleri e-posta adresi üzerinden bir e-mail gönderilecek ve yazışmalar e-CoMMs sistemi üzerinden devam edecektir. Bu nedenle, başvurunun veya temsilcisinin başvuru formunda mutlaka e-mail adresini belirtmesi gerekmektedir. Hükümet'e bildirilen başvuruların avukat aracılığıyla takip edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, başvuru başvuru kendisi yapmışsa, Mahkeme, başvurunun Hükümet'e bildirilmesiyle birlikte başvurucudan kendisini Mahkeme önünde temsil edecek bir avukat bulmasını isteyecektir. Bu aşamadan itibaren bütün yazışmalar, başvurunun Mahkeme'ye bildirdiği avukat üzerinden yapılacaktır.

3. GEÇİCİ TEDBİR İÇİN BAŞVURU

Geçici tedbirler, İç Tüzüğü'nün 39. maddesinde düzenlenmiştir¹⁶. Bu madde uyarınca Mahkeme, bir kişinin talebi üzerine veya re'sen tarafların menfaati ya da yargılamanın uygun bir şekilde yürütülmesi için alınması gerektiğini düşündükleri geçici tedbirlere karar verebilir. Geçici tedbirler, telafisi mümkün olmayan bir zararın meydana gelmesine sebebiyet verecek olası bir riskin söz konusu olduğu acil durumlarda uygulanan tedbirlerdir. İhtiyati tedbir ancak istisnai durumlarda söz konusu olacağından, bu şekilde bir acil durumun varlığı Mahkeme tarafından tespit edildiği takdirde başvuruya ilişkin kabul edilebilirlik ve esasa ilişkin incelemelerden ayrı tutulur. Bu nedenle ihtiyati tedbirler, başvuru yapılmadan önce, başvuruya birlikte veya başvuru yapıldıktan sonra talep edilebilir.

Geçici tedbir talebinin kabul edilebilmesi için aşağıdaki şartların oluşması gerekmektedir:

¹⁶ İhtiyati tedbirlerle ilgili pratik bilgilere https://www.echr.coe.int/Documents/Interim_Measures_TUR.pdf, uygulama talimatına ise https://www.echr.coe.int/Documents/PD_interim_measures_TUR.pdf üzerinden göz atabilirsiniz.

a. Başvurucu, özellikle korku ve endişelerinin dayandığı gerekçeleri, iddia edilen risklerin niteliğini ve ihlal edildiği iddia edilen Sözleşme hükümlerini ayrıntılı olarak belirtmelidir. Ayrıca, talebin başvuruçunun iddialarını kuvvetlendiren tüm belgelerle birlikte sunulması gerekmektedir.

b. Talep, faks veya posta yoluyla Mahkeme'ye gönderilebilir. Talepte “İç Tüzük 39 – Acil” (Rule 39 – Urgent) ifadesi bulunmalı ve iletişime geçilecek kişinin bilgileri yer almalıdır.

c. Acil durumlarda, başvuruçular veya temsilcileri, bazı durumlarda iç hukuktaki kararın kesinleşmesini beklemeden geçici tedbir talebini sunmalıdır. (Örneğin: iade veya sınırdışı etme davalarında)

d. Başvurucu, talebini sürekli olarak takip etmeli ve Mahkeme'yi düzenli olarak bilgilendirmelidir.

Mahkeme, ilgili tüm bilgileri gözden geçirdikten sonra, tedbir uygulanmadığı takdirde başvuruçunun ciddi ve geri dönüşü olmayan bir zararla karşı karşıya kalacağını tespit ederse aleyhe başvuruçuların Taraf Devlete karşı geçici bir tedbir uygulayacaktır. Genellikle ihtiyati tedbir kararları, sınır dışı, iade veya ağır ölümcül sağlık riskleri durumlarının varlığı gibi, yaşam hakkının (madde 2) ve/veya işkence ve kötü muamele yasağının (madde 3) ihlal edilebileceğine ilişkin yakın risk bulunan durumlarda verilebilmektedir¹⁷.

Başvuruçuların geçici tedbir kararı verilmesi talebinde bulunurken tüm destekleyici belgelerle birlikte eksiksiz bir başvuru formu doldurmaları gerekmektedir. Ancak, kısa bir süre sonra ve her ihtimalde bireysel başvuru süresi içinde eksiksiz ve doldurulmuş bir başvuru formunu Mahkeme'ye göndermeleri beklenir. Geçici tedbir talebi faks yolu ile yapılabilir ancak bu şekilde yapılmış ise bireysel başvuru süresi içinde başvuruçunun

17 Çeşitli örnekler için bkz: https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Interim_measures_TUR.pdf

posta yoluyla da ihtiyati tedbire konu edilen nihai kararın verilmesinden itibaren işleyecek bireysel başvurusu süresi içinde gönderilmesi zorunludur. Faks ile gönderilen başvurular açısından bireysel başvuru süresinin işlemeye devam ettiği unutulmamalıdır.

4. BAŞVURU FORMUNDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE SIK KARŞILAŞILAN HATALAR

1. Başvuru formları yalnızca basılı kopya biçiminde ve gerekli yerlerdeki kutucuklarda başvuru ve avukat tarafından atılmış **ıslak imzalı** bir şekilde posta yolu ile veya elden teslim edilerek gönderilmelidir. Bunun dışında, örneğin sadece faks aracılığıyla gönderildiği takdirde başvuru kabul edilmez ve süre işlemeye devam eder. Bu kuralın istisnası ise İçtüzüğü'nün 39. maddesi kapsamında yapılan geçici tedbir başvurularıdır. Geçici tedbir talepleri faks yolu ile de gönderilebilir. Ancak, geçici tedbir talebinden sonra ise, tedbire konu edilen nihai kararın verilmesinden itibaren 4 aylık süre içerisinde başvuru posta yolu ile yapılmalıdır.
2. 2014 öncesine ait başvuru formu veya sadece el yazısı ile yazılmış bir başvuru formu ile yapılan başvurular hakkında idari ret kararı verilebilir. Her ne kadar elektronik formun el yazısı ile doldurulması, özellikle cezaevinden ya da istisnai hallerde başvuru tarafından bizzat başvuru yapılması halinde, tek başına idari ret sebebi değilse de profesyonel anlamda başvuru formunun elektronik ortamda doldurulması tavsiye olunmaktadır.
3. Başvuru formuna eklenecek delillerin USB bellek veya CD ile gönderilmesi mümkündür. Uygulamada DVD kabul edilmemektedir. Bu durumda dikkat edilmesi gereken

husus, başvuru formuna eklenecek ek belgelerin USB bellek ile gönderildiği durumlarda mutlaka başvuru formunun ve temsilcisinin ıslak imzalı başvuru formunun fiziki olarak gönderilmesidir. İkinci olarak, bu şekilde gönderilen belgelerin USB bellek veya CD içerisinde de kronolojik olarak ve sayfa sırasına göre yerleştirilmiş olması gerekmektedir. Son olarak, Mahkeme, başvuru formu ile gönderilen USB veya CD'nin içerisinde herhangi bir virüs tespit ettiğinde veya USB ya da CD içerisindeki belgeleri uygun formatta olmadığı için açamadığında idari ret kararı verilebilecektir. Böyle bir durumla karşılaşmamak adına, gönderilen belgelerin güvenilirliğine dikkat edilmelidir.

4. Her ne kadar başvuru formundan hangi devlete karşı başvurunun yapıldığı anlaşılrsa da İÇTüzüğü'nün 47. maddesi uyarınca, başvuru formunda mutlaka aleyhine başvuru yapılan devletin işaretlenmesi gerekmektedir. Aksi durumda, başvuru idari ret kararı ile karşılaşabilir.
5. İç hukuktaki nihai kararın başvurucuya tebliğ edildiği tarihten itibaren başlayan 6 aylık veya 4 aylık süre kuralının tespitinde başvurunun yapıldığı tarih, kural olarak, başvuru formu ve ek belgelerin postaya verildiği tarih, yani posta damgasında yazan tarih olarak kabul edilmektedir. Ancak, posta damgasındaki tarihin okunamadığı durumlarda, Mahkeme'nin 6 aylık veya 4 aylık süre kuralına uyulup uyulmadığını tespit etmesi gerekmektedir. Bunun için Mahkeme'ye gönderildiğine dair posta bilgilerini içeren belgeyi de başvuru formuyla birlikte göndermekte fayda vardır. Eğer, Mahkeme tebligat belgelerindeki eksiklik nedeniyle başvurunun, 15 No'lu Protokol değişikliği göz önüne alınarak, 6 aylık veya 4 aylık süre kuralına uyup uymadığını tespit edemezse idari ret kararı verebilir.

6. Başvuru formunda başvurucunun gerekli yerlerdeki kutucuklarda ıslak imzasının bulunması gerekmektedir. Mahkeme, bu konuda başvurucunun imzasını başvurucunun iradesine yönelik bir delil olarak ele almaktadır. En çok karşılaşılan hatalardan biri, başvurucu yerine avukatının imza atmasıdır. Örneğin, başvurucunun cezaevinde olduğu durumlarda, avukatının başvuru formunu sadece kendi imzasıyla hazırlayarak göndermesi idari ret kararına sebep olacaktır. Aynı durum, başvurucunun cezaevinde olup eşinin/ vasisinin yoluyla başvurduğu hallerde de geçerlidir. Mutlaka, başvuru formunda başvurucunun ıslak imzası bulunmalıdır. Belirtmek gerekir ki mahpus, cezaevinden bizzat başvuru yapabilir; vasisi ya da avukatı aracılığıyla başvurmak zorunda değildir. Mahpus, avukatına bireysel başvuru formundaki 33 numaralı kutucuğu ıslak imza ile imzalayarak yetki verebilir. Ayrıca vekâletname çıkartılmasına gerek bulunmamaktadır.
7. Yetkiye ilişkin yapılan hatalardan bir diğeri ise, vekaletnamenin başvuru için yeterli sanılmasıdır. Unutulmamalıdır ki, başvuru formuna eklenmiş bir vekaletname, Mahkeme nezdinde bir delil teşkil etmez. Bu nedenle, bireysel başvuru forumunda bulunan yetki sayfasının mutlaka ıslak imza ile imzalanarak doldurulması gerekmektedir¹⁸.
8. Tüzel kişi başvurucunun başvurduğu hallerde, kuruluş yetkilisinin ıslak imzasının yanında, bu yetkiye ilişkin resmî delillerin de başvuru formuna eklenmesi gerekmektedir. Örnek olarak, ticaret sicil gazetesi veya imza sirküleri o kuruluşu temsil etmeye yetkili olduğunu ispat edecektir. Ancak, bu belgelerin süre bakımından geçerli olmasına ve aslının ya da aslı gibidir onaylı örneğinin eklenmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

18 Ayrıca bir yetki belgesinin ıslak imzalı olarak doldurularak başvuru formuna eklenmesi de mümkündür. Bu yetki belgesine de link üzerinden ulaşabilirsiniz. https://www.echr.coe.int/Documents/Authority_Form_TUR.pdf

9. Başvurucunun ıslak imzasının bulunması kuralına ilişkin istisna, yalnızca çocuk veya ehliyetsiz başvurucular için geçerli olabilir. Bu durumda, onların velisi ya da vasisi başvuru yerine imza atabilir. Ayrıca, başvurucunun ıslak imzasının alınmasının ve/veya başvuru formunun Mahkeme'ye gönderilmesinin devlet makamları tarafından engellendiğinin belgelenebilmesi ve gerekçelendirilmesi halinde, Sözleşme'nin 34. maddesinin (bireysel başvuru hakkı) ihlaline ilişkin bir şikâyet de söz konusu olabilecektir.
10. Başvuru formunun, örneğin olayların veya şikâyetlerin anlatımı bölümünde, açıklama yapmaksızın yalnızca madde ve ek belgeye atıf yapılarak hazırlanmış olması idari ret kararına ya da dayanaktan yoksun şikâyet olarak kabul edilemezlik kararına sebep olacaktır. Bu bölümlerde, olayların ve ihlal iddialarının açık bir şekilde, anlaşılabilir, öz, dayanakları ile birlikte gerekçeli yazılmış olmasına, başvurucunun başına kronolojik sırayla hangi olaylar geldiğinin, hangi somut gerekçeyle, Sözleşme'de ve/veya Ek Protokollerde güvence altına alınmış hangi hakkının ihlal edildiğinin ayrıntılı şekilde anlatılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.
11. Başvurucu, olayların anlatımı bölümünde üç sayfayı geçmeyecek şekilde olayları özet halinde anlatmalıdır. Ek açıklamalarda olaylara ilişkin yapılan ek bilgiler ancak E. bölümünde bahsedilen olayların açıklaması ve geliştirilmesi olabilir. Aksi halde, yeni bir olayın anlatılması Mahkeme tarafından sayfa aşımı olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle, başvuru idari ret kararı ile karşılaşılabılır.
12. İddia edilen ihlallerin yer aldığı F bölümünde, belirtilen haklar ayrı başlıklar altında açıklanmalı ve her bir hak açısından gerekçelendirme yapılmalıdır. Örneğin, "Sözleşme'nin 6. maddesi ile ilgili olarak adil yargılanma hakkım ihlal edildi."

şeklinde herhangi bir dayanak ve açıklama olmaksızın kullanılan genel ve soyut bir ifade yeterli değildir. Bu ihlalin somut olayda nasıl ve ne şekilde gerçekleştiği yazılmalıdır. E bölümü ile paralel olarak bu bölümde de ihlal iddialarının iki sayfayı aşmaması gereklidir. Ek açıklamalarda ihlal iddiaları geliştirilebilir, ancak bunun yeni bir şikâyete yol açmaması gerekmektedir. Böyle bir durumda, Mahkeme ek açıklamalarda ele alınan yeni şikâyeti sayfa aşımı olarak değerlendirerek idari ret kararı verebilecektir.

13. Kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğa ilişkin G bölümünde, her bir şikâyete ilişkin tüketilen mevcut ve etkili iç hukuk yollarının, mahkeme kararlarının tarihi, esas ve karar numaralarıyla birlikte sırası ile yazılması önem teşkil etmektedir. Bunun amacı, AİHM başvurusunda şikâyete konu olan hakkın iç hukuk yollarındaki tüm aşamalarda yargılamaya tabii olduğunu kanıtlayabilmektir. Bu bölümde sıklıkla yapılan hatalardan biri, şikâyetlerin devamı şeklinde ya da yeni ihlal iddialarının yazılmasıdır. Ancak böyle bir durumda Mahkeme, bunu şikâyetlere ilişkin sayfa aşımı olarak kabul edecek ve idari ret kararı verebilecektir.

14. Kabul edilebilirlik kriterlerine uygunluğa ilişkin sıklıkla yapılan hatalardan bir diğeri ise, en son başvuru olan iç hukuk yolu ve nihai karar tarihi ile ilgili bilgilerin detaylı verilmemesidir. Örneğin, başvuru iç hukuk yolu olarak en son Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) başvurduysa AYM'nin kararının kendisine tebliğinden itibaren, kararın verilme tarihine göre, 6 aylık ya da 4 aylık süre içerisinde olduğunu kanıtlaması gerekmektedir. Bunun için, AYM başvuru tarihinin, AYM kararının verilme tarihinin ve AYM kararının kendisine tebliğ edildiği tarihin bu bölümde belirtilmesi gerekmektedir. İkinci bir ihtimalde, başvuru eğer bir avukat tarafından temsil ediliyorsa; AYM kararı avukata e-tebligat yolu ile gönderilmiş olabilir. Böyle bir durumda, nihai kararın avukatın e-tebligat adresine düştüğü

tarihe ek olarak AYM kararının avukat tarafından okunduğu tarihi gösteren bilginin yazılması ve buna ilişkin belgenin de ek belgelere eklenmesi gerekmektedir. Zira Mahkeme, Tebligat Kanunu'nun e-tebligata ilişkin avukat hesabına düştüğü tarihten itibaren beş günlük okuma süresini öngören mevzuatı uygulamamaktadır. Mahkeme, avukatın nihai kararı gerçekten okuduğu tarihi esas almaktadır. Örneğin, 6 Nisan 2022 tarihinde verilen AYM kararı, avukatın e-tebligat hesabına 7 Nisan 2022 tarihinde düştüyse AYM kararına ilişkin yapılacak olan AİHM başvurusunda 4 aylık süre otomatik olarak 12 Nisan 2022 tarihinde başlamamaktadır. Eğer avukat bu kararı 8 Nisan 2022 tarihinde okumuşsa, bu belgeyi de başvuru formuna ekleyerek 4 aylık süre kuralını okuduğu tarihten başlatması gerekmektedir. Bu konuda yapılan bir hata, eksik bilgilendirme veya beş günlük okuma süresinin otomatik olarak hesaplanacağı düşünülerek yapılmış bir başvuru halinde, 4 aylık süre aşılabılır. Böyle bir durumda Mahkeme, süresinde başvuru yapılmamış olması nedeniyle kabul edilmezlik kararı verecektir. Bu nedenle, nihai kararın ne zaman tebliğ edildiğine ve e-tebligat hesabından ne zaman okunduğuna veya tebligatın ne şekilde ulaştığına dair her türlü belgenin ve özellikle UETS çıktılarının da dosyada bulunması gerekir.

15. Ek belge listesinin hazırlandığı I. bölümünde, sıklıkla yapılan hatalardan biri, belgelerin sırasız ve sayfaları numaralandırılmamış şekilde yazılmasıdır. Belgeler, kronolojik bir şekilde sıralanmalı ve tüm belgelerin her sayfasına sayfa numarası yazılmalıdır. Bunun amacı, belgelerin sıralı ve düzenli bir şekilde Mahkeme'ye teslim edilmesi ve bu belgelerin Mahkeme tarafından kolayca bulunabilmesidir. Büyük dosyalarda karışıklık olması halinde başvuru idari ret kararı ile karşılaşabilir. Başvuru formu ve eklerinin bir kopyasının başvuru tarafından muhafaza edilmesinde fayda bulunmaktadır.

16. Başvuru formunun son sayfasında yer alan beyan ve imza kutucuğuna dikkat etmek gerekir. Bu bölümde de başvuru formunun kendisinin veya temsilcisi olduğu durumda temsilcisinin ıslak imzasının olmaması, idari ret kararı sebebidir.
17. Başvuru formuna eklenecek ek belgelere ilişkin eksiklikler de sıklıkla rastlanan bir durumdur.
 - a. Özellikle bulunması gereken ve en önemli belgelerden biri iç hukukta en son başvuru mahkemenin başvuru talebidir. Örneğin; AYM başvuru formunun koyulmaması defalarca karşılaşılan bir sorundur. Ancak, AYM başvuru formu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvuru için çok önemli bir belgedir. Zira, AYM kararları genellikle özet ve diğer kararlara atıfta bulunarak yazılmaktadır; böylece kararın içeriğinden başvuru formunun yapmış olduğu şikâyetler tespit edilememektedir. Bu nedenle, başvuru formu dosyasına bu belgeyi de ekleyerek Mahkeme'ye sunduğu şikâyetlerinin iç hukuk yollarında en üst mahkemeye kadar ulaştırdığını ispatlamış olacaktır. AYM başvuru formunun yokluğunda Mahkeme, şikâyetlerin iç hukuk yollarında en üst mahkemeye ulaştırıldığını tespit edemediğinden başvuru hakkında idari ret kararı verebilecektir.
 - b. Aynı zamanda, AYM başvuru formunda özü itibarıyla olmayan bir hak ya da ihlal iddiası Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılacak bireysel başvuruya konu edilirse; Mahkeme, iç hukuk yolları tüketilmediğinden idari ret kararı verebilecektir.
 - c. Ayrıca, ek belgelere; ilgili mahkeme kararları ve dilekçeler, İstinaf, Yargıtay, Danıştay'a sunulan istinaf ve temyiz dilekçelerinin birer örneğinin sunulmasında yarar vardır. Zira, başvuruya konu olan ilgili ihlal iddialarının iç hukuk sürecindeki aşamalarda da ileri sürüldüğünün görülmesi gerekmektedir.

d. AYM başvuru formu ve AYM kararına ek olarak, AYM kararının başvurucaya tebliğ edildiği tarihe ilişkin belge de ek belgelere eklenmelidir. Nihai kararın başvurucaya tebliğ edildiği tarihin tespit edilemediği halde, Mahkeme nihai kararın verildiği tarihe bakacaktır. Eğer başvuruca, tebliğ tarihini esas alarak 6 ayın veya 4 ayın son günü başvurusunu yaptıysa ve tebliğ tarihini belirten belgeyi dosyaya eklemediyse 6 aylık veya 4 aylık süre kuralına uyulup uyulmadığı tespit edilemediğinden ve nihai karar tarihinin üzerinden 6 ay veya 4 aydan fazla geçtiğinden belge eksikliği sebebiyle idari ret kararı ile karşılaşabilir.

18. Bazı başvurularda ek belgelerde belgelerin aslı gönderilmektedir. Ancak, Mahkeme belgeleri iade etmemektedir. Başvurucunun hak kaybına uğramaması açısından, belgelerin fotokopilerini göndermesi uygun olacaktır. Fotokopilerin noterde onaylanmasına ya da aslı gibidir yapılmasına gerek yoktur.
19. Beşten fazla başvuruca olduğu durumlarda, başvurucların bilgilerine ilişkin Mahkeme'nin internet sitesinde bulunan Excel tablosu da ek belgelere eklenmelidir.
20. Nihai kararın verildiği tarihten itibaren işleyecek olan 6 aylık veya 4 aylık sürenin¹⁹ son gününün Türkiye'de resmî tatile denk gelmesi, Mahkeme için bir şey ifade etmemektedir. Bu nedenle, 6 aylık veya 4 aylık sürenin hesaplanmasında dikkatli olunmalıdır.
21. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan bir başvuruya ilgili olarak İktüzüğün 47. maddesi kapsamında yapılacak incelemeden sonra idari ret kararı verildiği durumlarda bu karar ve kararın gerekçesi başvurucaya posta yoluyla iletilir. Başvuruda verilen idari ret kararı, eğer somut bir eksiklikten

19 1 Şubat 2022 tarihinden itibaren verilen nihai kararlar açısından 4 ay

kaynaklanıyorsa ve bu eksiklik giderilebilecek nitelikteyse (örneğin, AYM başvuru formunun eksikliği, imza eksikliği, vb.); yapılacak yeni başvurunun süre yönünden kabul edilebilir bulunması ancak ve ancak hala 6 aylık veya 4 aylık başvuru süresinin içinde olunması halinde mümkün olabilir. Bu nedenle, AYM kararının ya da AYM yolunun kapalı olduğu durumlarda nihai kararın tebliğinden itibaren en yakın tarihte Mahkeme'ye başvurmak ve başvurusu süresinin son gününü beklememek, olası hak kayıplarını önleyecektir.

22. Son olarak, başvuru Mahkeme'ye ulaştıktan sonra kayıt numarasını içeren kayıt mektubu, başvuru formunun son sayfasında iletişime geçilecek kişi olarak belirtilen kişinin adresine posta yolu ile gönderilecektir. Kayıt numarası ile <http://app.echr.coe.int/SOP/index.aspx?lg=tur> linki üzerinden başvurunun bulunduğu aşama kontrol edilebilir. Kayıt numarasının gönderilmesinde, Mahkeme'deki iş yükü ya da pandemi koşulları nedeniyle olağanüstü bir gecikmenin yaşandığı durumlarda, Mahkeme'nin adresine posta yoluyla başvurunun akıbetini soran bir mektubun gönderilmesi tavsiye edilir. Bu aşamada e-posta yolu ile yazışma mümkün değildir.

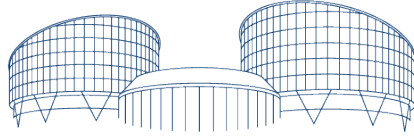
KAPANIŞ

Bu el kitabının uygulamacılar açısından pratik şekilde kullanılabilmesi hedeflenmiş ve kabul edilebilirlikle ilgili önemli görülen hususlara ve uygulamada sık karşılaşılan hatalara değinilmiştir. Mahkeme tarafından yayımlanan güncel istatistiklere <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=reports&c=> adresi üzerinden erişebilirsiniz.

Başvurunun kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez bulunması ya da İçtüzüğün 47. maddesi kapsamında idari ret kararı verilmesi halinde, bu karar, *kural olarak*, tek hakim tarafından verilecek ve başvurucuya Mahkeme tarafından yazılı olarak bildirilecektir. Bu karara karşı itiraz yolu bulunmamaktadır. Bununla beraber, başvuru kabul edilebilirlik kriterlerini karşılıyorsa ve idari ret kararı verilmedi ise, Sözleşme tarafından güvence altına alınan hakların ihlal edilip edilmediğine ilişkin bir değerlendirme yapılmak üzere, başvuru Komite ya da Daire'ye gönderilecektir²⁰. Türkiye'ye karşı yapılan başvurulara 2. Daire bakmaktadır. Mahkeme'nin vermiş olduğu Komite, Daire ve Büyük Daire kararlarına ve bu kararların büyük bölümünün Türkçe çevirileri ile basın özetlerine HUDOC içtihat veri tabanından erişilebilir. Başvuru sayfasının Türkçe versiyonuna da <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/tur&c> adresi üzerinden erişilebilir.

Ayrıca Mahkeme tarafından İngilizce ya da Fransızca yayımlanan basın özetlerinin Türkçe çevirileri İstanbul Barosu İnsan Hakları Merkezi tarafından da www.istanbulbarosu.org.tr adresi üzerinden düzenli olarak yayımlanmaktadır.

²⁰ Mahkeme önündeki davaların incelenme süreci için bkz: https://www.echr.coe.int/Documents/Case_processing_Court_TUR.pdf

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Bandrol Uygulaması'na İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin
5. maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.